

ПРИРЕДБЕ СРПСКЕ ПЕВАЧКЕ ДРУЖИНЕ У ТЕМИШВАРУ У РАЗДОБЉУ 1867–1919.

Српска певачка дружина у Темишвару један је од најрепрезентативнијих хорских ансамбала српске етничке заједнице са данашње територије Румуније. Основана 1867. године, Дружина је деловала све до 1947. године, када јој је активност забрањена од стране државних власти. Приредбе које је Дружина приредила у раздобљу између 1867–1919. нису била само обична музичка догађања, већ друштвена окупљања, која нам пружају увид у музичке, уметничке, али и друштвене и националне токове онога времена.

Кључне речи: хорско певање, Српска певачка дружина, Темишвар, приредбе, Срби у Румунији

Увод. Хорско певање се несумњиво може сматрати једним од најстаријих облика организоване културне делатности Срба у историјском Банату. Недовољно је позната (чак понекад и неправедно затирана) чињеница да се непрекидна хорска традиција Срба у Темишвару документовано прати почев од 1836. године до данас (Попов, 2014). Остваривши своје скромне почетке искључиво са црквених галерија у виду богослужбеног појања, хорско певање је већ у другој половини XIX века попримило не само шири карактер, већ и много очекивану масовност, која је допринела његовом даљем развоју. У том периоду, одликованом специфичним геополитичким околностима, организована хорска делатност код Срба често је превазилазила своју чисто уметничку сврху, играјући запажену улогу у очувању националне свести. Један од најзначајнијих експонента хорске музике темишварских Срба била је Српска певачка дружина (у наставку текста: СПД), основана 1867. године у кварту Фабрици.

У перспективи приређивања опширне монографије о овом, најдугорочнијем световном хору Срба у Темишвару, циљ овога рада јесте да широј публици представи сумарну слику приређених јавних наступа³ СПД,

¹ deian.popov79@e-uvr.ro

² Рад је настао у оквиру пројекта ЦНИКСР *Истраживање културе и историје Срба у Румунији*.

³ У раду су обрађене искључиво приредбе Српске певачке дружине световног (лаичког) карактера. Учесће СПД на богослужењима у својству црквеног хора, као и на манифестацијама духовног карактера, биће разматрано у неком будућем раду.

из које произилазе познати, али и мање познати подаци у вези са репертоаром Дружине, такође и са музичким и уметничким токовима времена, али и друштвеним приликама и националним тежњама Срба у Аустроугарској током последњих педесет година постојања монархије.

Српска певачка дружина у Темишвару. Три деценије након оснивања једног од првих хорова у васцелом Српству – Мушког хора (Српске) саборне цркве у Темишвару (1836), у темишварском предграђу Фабрици – где је Срба било знатно више него у Граду – месеца новембра 1867. године основана је Српска певачка дружина, као световно друштво са правним лицем, при којем је деловао извесни број мушких певача (на почетку их је било 32 „суделујућих“), али и значајан број тзв. „потпомажућих“ чланова. Први јавни наступ СПД збио се већ 1. фебруара 1868. на ванредној беседи темишварске српске омладине.

Мада је Дружина првобитно била оријентисана ка световном репертоару, финансијске прилике су наметнуле да СПД прошири репертоар и духовном музиком, како би могло да делује и као богослужбени хор, те да на тај начин осигура неопходне приходе за своје функционисање. Након изнуђеног десетогодишњег прекида понајвише због политичких разлога (1875–1885), СПД је наставила своје деловање, константно ширећи репертоар и нотни фонд. Уз неминовне успоне и падове, уз незанемариве проблеме кадровске или финансијске природе током првих педесет година свога деловања, Дружина је ипак успела да консолидује свој положај међу темишварским хорovima и постане нераскидиви део музичке традиције града на Бегеју⁴ (Илић, 1978: 21–25).

Од оснивања па све до краја раздобља разматраног у овом раду, СПД дириговали су: Јохан Непомук Кунст [Johann Nepomuk Kunst] (1867–1870), Антон Мартинка [Anton Martinka] (1870–1872), Фрањо Серафин Вилхар [Franz Seraph Wilhar] (1872–1873), Алојз Мајер [Alois Meyer] (1874), Александер Додела [Alexander Dozela] (1886), Фердинанд Кубеш [Ferdinand Kubesch] (1887, 1890–1893, 1896–1897, 1899–1902), Карл Рудолф Карас [Karl Rudolf Kárrász] (1888–1889), Јохан Прајс-Јаворски [Johann Preis-Javorsky] (1894–1896), Фрањо Адам [Franyo Adam] (1898), И. Неиванеч [I. Neivanetsch] (1898), Карло Лехенмајер [Karl Lehenmeyer] (1898–1899), Марк Гросскопф [Mark Grosskopf] (1902–1904), Јанош Хош [János Hós] (1905–1906), Јиндрих Водварка [Jindrih Vódvárká] (1907–1914), а одмах након рата – Коста Николић, Данило Дудин и Н. Александровић (1918–1919) (Илић, 1978).

⁴ Врхунац хорске делатности темишварских Срба (уједно и СПД, као и новооснованог Хора Српског добротворног друштва трапезе „Слога“ (1922), односно Српског православног певачког друштва „Зора“ из Темишвара (Мехале)) достигнут је између два светска рата, како по питању броја активних учесника (певача), тако и по питању извођачког квалитета, односно разноврсног репертоара. У новонасталим приликама по завршетку Другога светског рата, државне власти су 1947. забраниле деловање трију српских темишварских хорова (опширније: Попов, 2017: 10–20).

Јавни наступи (приредбе) СПД. Мада се оснивачки скуп СПД збио почетком новембра 1867, а за озваничење Дружине (то јест, на одобравање статута–правилика) чекало Угарско министарство унутрашњих дела све до половине марта 1869, из *Извештаја* објављеном у штампаном *Уставу* сазнајемо да је „под управом неуморног ликовође Г. Ј. Н. Кунста певачки лик вечбао се редовно дваред на недељу, а ванредно и чешће, и научио је следеће песме: *Де је српска војводина, Хајд на ноге, Еј да је мени, Српски певачки марш, Секстет* од Ђ. Стојановића, *Шта ћу тиш, Зар сам само зато рођен, Приморски напеви, Зора зори, Брд нек ћу ти, Бивали чехове, Многа љета, Вечерња песма, Море дико.*“ У наставку се наводи да је „певачка дружина за то време приредила једну редовну, две ванредне беседе, једно сѐло, и суделовала је при разним свечаним приликама, као при бакљадама др-у Милетићу, др-у Мочоњију, и.т.д. За ово време набавила је дружина 517 које партитура, које преписа појединих гласова од 50 разних световних песама“ (Устав, 1869: 13).

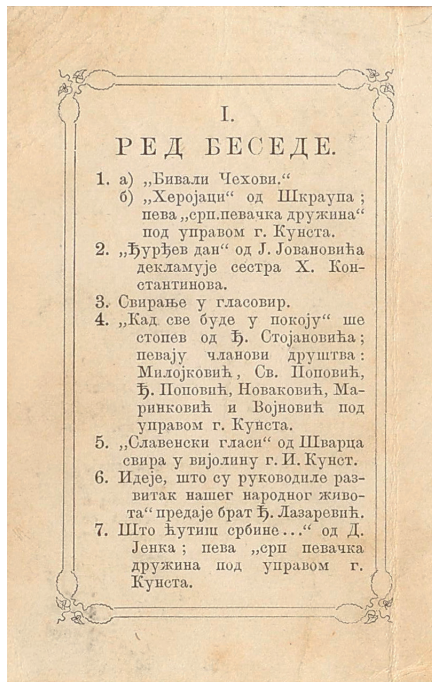
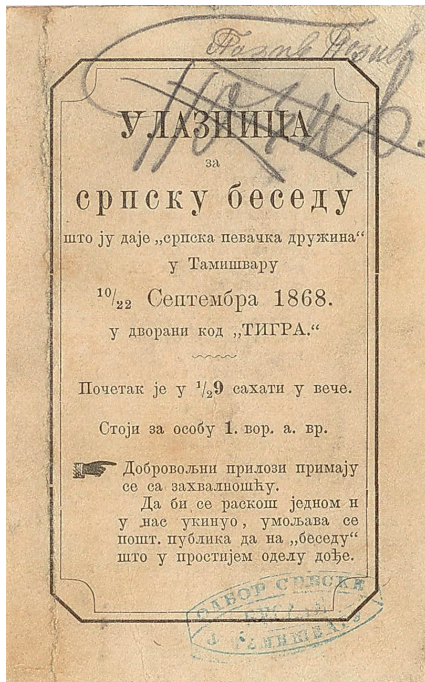
Деловање СПД било је јасно усмерено не само у правцу неговања хорског световног певања и црквеног појања, већ је имало као прикривени циљ неговање националног идентитета и припадности словенском корпусу на територији Хабзбуршке царевине. Занимљиво је, међутим, да се у Уставу СПД (које су Угарске власти одобриле марта 1869) наводи да је „цел“ Дружине „унапређење црквеног појања, развијање друштвеног живота и образовање у певању“ (Устав, 1869: 3). Ипак, у поменутом *Извештају*, у којем је сумирана активност у раздобљу новембар 1867 – март 1869, СПД изражава захвалност „честитим суграђанима, а особито родољубивим сународницима који, као при сваком по наш народ корисном подузећу свом снагом прионуше, да се [...] дружина материјално обезбеди“. На крају *Извештаја*, састављеном „у Темишвару, о Ђурђевој дне 1869.“, управа СПД препоручује „и надаље цењеној наклоности свију пријатеља вештине, а пре свега честитим суграђанима [...], Србима Темишварским који и досад сваком приликом доказаше да су ретки родољуби. Дај Боже хиљадили се.“ (Устав, 1869: 13–14).

Према оцени нашег врсног педагога и музиколога Саве Илића, „почетак делатности СПД био је сјајан, а одушевљење велико“, што сведоче не само записници седница управе СПД, већ и програми јавних наступа, као и чланци из тадашње штампе.

Примећујемо називе „беседа“, односно „сѐло“ за приређена културна догађања. Из сачуваних програма види се да се она по садржини веома мало разликују, изузев, у неким случајевима (поводом посебних прилика, светковина, или празника), када би програм садржао пригодне говоре на одређене теме или би имао, мимо музичких, говорне тачке (декламације и сл.). С времена на време, у консултованим изворима појављује се још и општи назив „забава“.

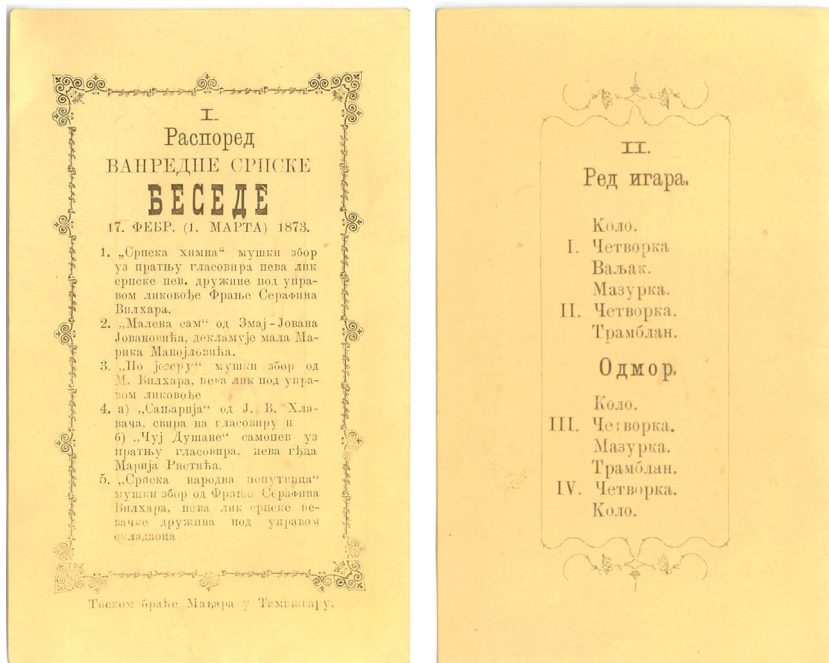
Најстарија сачувана архивалија јесте половина улазнице-програма за „Српску беседу“ која је приређена 10/22. септембра 1868. у Темишвару, у дворани „Код Тигра“. У првом делу беседе на програму су четири хорске нуме-

ре (међу којима већ поменуте *Бивали Чехови*, *Кад све буде у покоју*, шестопев Ђорђа Стојановића и *Што ћутиш Србине* Даворина Јенка), декламација, две инструменталне нумере и беседа на тему „Идеје, што су руководиле развитак нашег народног живота“ (Фотографије 1. и 2). Други део програма, који је вероватно штампан на половини која недостаје, садржао је редослед игара на игранци. Претпоставку потврђује нађени распоред ванредне беседе одржане 17. фебруара / 1. марта 1873. У првом делу, најављено је пет тачака: три хорске нумере, од којих једна уз пратњу гласовира (*Српска химна*) а две *a cappella* (*По језеру* и *Српска народна попутница*), декламација и две вокално-инструменталне тачке, док је у другом делу штампан „Ред игара“: I. *Коло*, *Четворка*, *Ваљак*; II. *Мазурка*, *Четворка*, *Трамблан*. – Одмор – III. *Коло*, *Четворка*, *Мазурка* IV. *Трамблан*, *Четворка*, *Коло*⁵ (Фотографије 3. и 4).

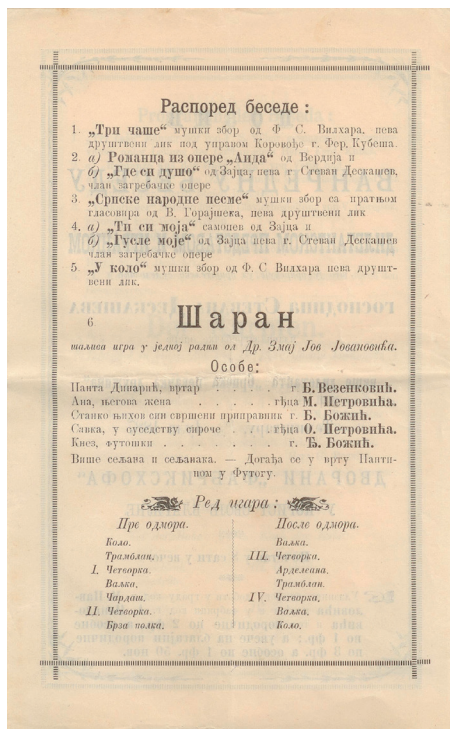
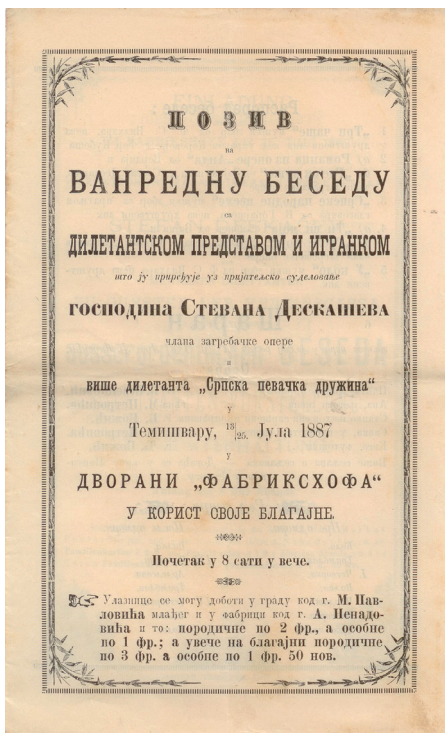
Фотографије 1. и 2: Улазница за српску беседу СПД 10/22. септембра 1868. (АПЦОТФ–СПД)

⁵ Мада не у потпуности познате садашњим етномузиколозима и кореографима, може се претпоставити да су оне биле популарне у тадашњим градским срединама, а да нису – као што се да приметити – искључиво српске, вероватно да би задовољиле укус што ширег сегмента публике.

Фотографије 3. и 4: Распоред ванредне српске беседе 17. фебруара / 1. марта 1873. (АПСЦОТФ–СПД)

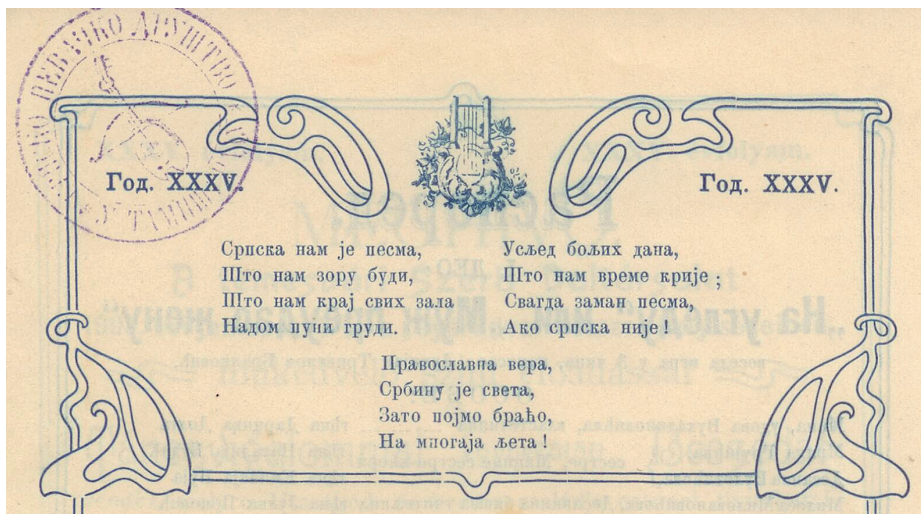
Слични избор репертоара сусрећемо и у потоњим приредбама које су организоване током каснијих деценија, а чији су се програми сачували (АПСЦОТФ – СПД). Примера ради, занимљив је садржај програма ванредне беседе одржане 13/25. јула 1887., на којој је „пријатељски суделовао“ Стеван Дескашев, члан загребачке опере, иначе рођени Арађанин (Фотографије 5. и 6).

Фотографије 5. и 6: Распоред ванредне беседе СПД са дилетантском представом и игранком, 13/25. јула 1887. (АПСЦОТФ–СПД)

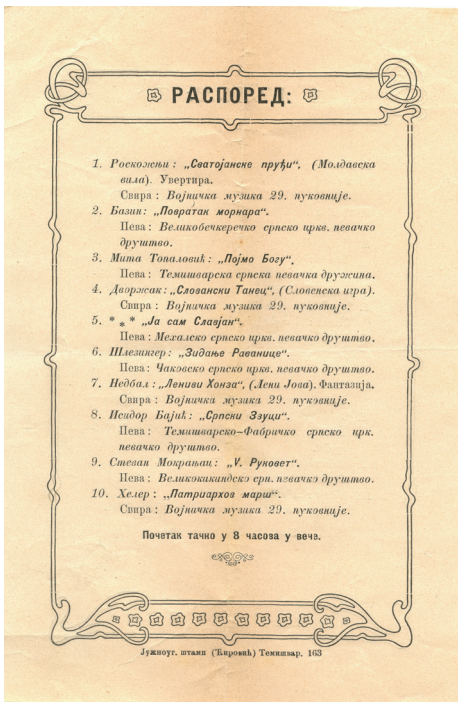
Посебну документарну вредност чини сачувани програм редовне беседе СПД са дилетантском представом и игранком, о Духовима, 25. маја / 7. јуна 1903. године: на насловној страни програма штампан је мото Српске певачке дружине, онако како се налази и на званичним документима Друштва, али и на застави, која је сачувана до данас⁶ (Фотографија 7):

⁶ Застава је након дужег времена јавно изложена као један од главних експоната изложбе *185 година хорског певања Срба у Темишвару (1836–2021)* која је приређена у Националном музеју Баната у Темишвару, а детаљно описана у каталогу изложбе (Попов – Марков, 2022: 26). На застави су извезене прве две строфе мото-а.

Фотографија 7: Прва страна програма редовне беседе СПД са дилетантском представом и игранком, о Духовима, 25. маја / 7. јуна 1903. године (детал) (АПСЦОТФ–СПД)

Приликом устоличења новоизабраног епископа темишварског др Георгија (Летића) у Темишвару је 28. априла / 11. маја 1904. приређена ванредна беседа са игранком, на којој су наступила следећа друштва: СПД, Великобечкеречко српско црквено певачко друштво, Мехалско српско црквено певачко друштво, Чаковачко српско певачко друштво, Темишварско-фабричко српско црквено певачко друштво, Великокикиндско српско певачко друштво, као и Војничка музика 29. пуковније. У програму (који је и овом приликом штампан на српском, мађарском и немачком) су се нашле нумере из српског, односно панславенског репертоара: *Појмо Богу* Мите Топаловића, *Ја сам Славјан*, *Зидање Раванице* Шлезингера, *Српски звуци* Исидора Бајића, *У руковет* Стевана Мокрањца (Фотографије 8. и 9).

Фотографије 8 и 9: Позив (на мађарском) и програм (на српском) ванредне беседе приређене поводом устоличења епископа темишварског др Георгија (Летића) 28. априла / 11. маја 1904. (АПЦОТФ–СПД)

У годинама пред почетак Великог рата, СПД је наставила да приређује „забаве“ и уз суделовање гостујућих друштава. Тако је, примера ради, 21. јануара 1912. у Темишвару гостовало Певачко друштво „Гусле“ из Кикинде (Гусле, 1912). Занимљива је чињеница да је на беседи СПД 31. августа / 14. септембра 1913. у програму наступио српски народни учитељ Коста Златанов, који је певао уз гусле, што је било прилично необично за ово поднебље (Гусле, 1913).

Без сваке сумње, најраскошнија приредба СПД током првих педесет година свога деловања збила се поводом прославе двадесетпетогодишње активности, која је, из извесних разлога, одржана годину дана касније⁷, на Духовски понедељак, 22. маја / 3. јуна 1895. године. О догађају је подробно писала тадашња штампа, те из опширних репортажа сазнајемо да је на прослави, сем домаћина учествовало четири српска певачка друштва (из Панчева, Велике Кикинде, Вршца и, не у последњем реду, Ратарско црквено певачко друштво из Соколовца⁸), четири темишварска страна певачка друштва, али бројне делегације и угледне

⁷ Тадашња управа је 25. годишњицу СПД рачунала почев од 1869. године, када је Дружини одобрен Устав. То није, међутим, био случај 1937. године, када је свечано прослављена седамдесетогодишњица, а (природно) узета у обзир година осницања, 1867.

⁸ О делатности овог по свему посебног ратарског црквеног хора види опширније у: Попов, 2022.

личности. Свечаности су отпочеле 21. маја увече, када је свечана поворка са лампионима кренула из Фабрике ка Граду, те се зауставила пред епископским двором (где се тадашњи епископ темишварски Никанор (Поповић) који тек беше устао из болесничке постеље појавио на прозору и благословио учеснике), а затим наставила према кући др Светозара Димитријевића, чија је супруга, Јулијана, била кума на освећењу заставе Друштва. Следећег дана служена је литургија у Саборној цркви која беше дупком пуна света, а након литургије кренула је литија улицама Темишвара све до главног трга, где је освећена поменута застава Српске певачке дружине, уз свечаност укуцавања спомен-клинова установа и појединаца. Певачи свих српских друштава су на тргу заједнички извели химну *Боже силни наших прадедова*, коју је на текст Ђуре Страјића компоновао Јован Прајс Јаворски⁹. Након банкета (одржаног у дворани Фабриксхофа, на којем је било преко 300 особа), истога дана у вечерњим сатима је у великој летњој баши Фабриксхофа приређен концерт гостујућих хорова и домаћина, а затим је уследила игранка. По процени извештача, било је присутно преко 2000 особа (гостију и домаћина) и да су „све наше певачке задруге својом вештином далеко надмашиле све туђинске задруге, које су на тој забави активно учествовале“ (Браник, 1895). Уз све утиске, али и многобројне телеграме који су доспели на адресу СПД и које је штампа тих дана пренела, са дотичне прославе сачувана је и свечана фотографија Српске певачке дружине која је направљена у темишварском атељеу Јожефа Кожака, и која, уз сачувану заставу, сведочи о овом несвакидашњем догађају (Фотографија 10).

Фотографија 10: Српска певачка дружина у Темишвару 1895. године, поводом прославе двадесетпетогодишњице (АПЦОТФ–СПД)

⁹ Позната је још једна варијанта ове химне, коју је компоновао Гвидо Хавласа.

Мимо сопствених приредби (редовних и ванредних беседа и сѐла) које је приређивала у Темишвару и околини (као, на пример, у Чакову, августа 1912), СПД је одржавала присне односе са српским, али и несрпским певачким друштвима у граду, али и другим већим местима широм Аустроугарске. Према оцени С. Илића, „као одраз тих пријатељских веза, СПД је учествовала на прославама и концертима других друштава и обратно. Разна шовинистичка хушкања и интриге, уз пуну подршку тадашњих власти, нису успели да омету развој пријатељских односа. Брачне везе, узајамне посете, јубиларне светковине, концерти и забаве, доприносили су још тешњој сарадњи, а песма је била одлучујући чинилац у упознавању, братимљењу и васпитању радних људи свих националности“ (Илић, 1978: 22–23). У том смислу, СПД је учествовало на освећењу заставе Вршачког певачког друштва 1869. године (са песмом „Црној Гори“ од Ђ. Стојановића); на прослави 25. годишњице Белоцркванског српског певачког друштва 1892; на прослави месног Радничког певачког друштва „Типографија“, односно прослави десетогодишњице темишварског немачког Певачког друштва „Гевербе хармонија“ током 1895. године; на првом концерту новоосноване Српске добротворне женске задруге у Темишвару 1900, такође и фебруара 1903; на освећењу заставе Великобечкеречког српског црквеног певачког друштва о Великој Госпојини 1906, итд.

Уз неминовну паузу коју је проузроковало избијање Великог рата у лето 1914, Српска певачка дружина је своју делатност наставила одмах по ослобођењу Темишвара, али и након повлачења српске војске августа 1919, када је, у новим геополитичким околностима, донела значајан допринос најплоднијем раздобљу хорском певању Срба на данашњој територији Румуније (Попов, 2017: 16).

Репертоар. На основу до сада изложених чињеница, али и упоредном анализом сачуваних програма и новинских чланака, оквирно се може устврдити да су приредбе и јавни наступи Српске певачке дружине у Темишвару програмски осмишљени слично приредбама других (српских) певачких друштава широм Аустроугарске, са циљем окупљања што бројније публике и, како је већ наглашено, буђења и одржавања националне свести међу српским становништвом у тадашњој двојној монархији.

Мада су дотичне „забаве“ програмски биле разноврсне (састојале су се не само од хорских дела, већ и од вокалних или инструменталних солистичких нумера, оперских арија, позоришних тачака, итд.), а завршавале су се, скоро без изузетка, игранком, направићемо кратак осврт на извођени хорски репертоар, који нам пружа веродостојан увид у рад, односно (музички) развој СПД током разматраног раздобља.

Из консултоване грађе (АПЦОТФ–СПД; Гусле, 1912; Гусле, 1913) јасно произилази да су за дотичне прилике хоровође бирале композиције ро-

дољубивог карактера, као и хорске обраде народних песама чији су аутори били Срби, односно музичари словенског порекла. Истичу се композиције (списак није потпун): *Химна Светом Сави*; *Богови силни*, *Боже братимства* (Даворин Јенко); *Падајте браћо* (Гвидо Хавлас; текст: Ђура Јакшић); *У бој!* (Иван пл. Зајц); *Народни збор* („*Хеј, трубачу*“), *Вилинско коло* (Јосиф Маринковић); *Ој, Србијо* (Војтех Шистек); *Винска песма*, *Српкиња*, *Еј, ко ти купи*, *Ловачка песма*, *Песма из „Ускочиње“* (Исидор Бајић); *II руковет* („*Осу се небо звездама*“), *VIII руковет* („*Данум на сред село*“), *X руковет* („*Биљана*“), *Козар* (Стеван Ст. Мокрањац); *Јесен стиже* (Станислав Бинички); *Одби се грана* (Петар Кранчевића) и др¹⁰.

Можемо утврдити да су ондашње хоровађе СПД (ниједан Србин по народности) биле упознате са ондашњим музичким токовима, са савременим музичким стваралаштвом (разменом партитура као последица сарадње СПД и раних друштава, али и као последица приступања СПД Савезу српских певачких друштава, са седиштем у Сомбору, почев са 1911. годином¹¹), те су репертоар Дружине бирали сходно поменутиим токовима, али и певачким способностима певача којима су у дотичним тренуцима располагали. Константна присутност српског музичког елемента на репертоару СПД, сведочи да је Дружина путем својих јавних приредби донела значајни допринос у очувању националне, али и културне свести Срба певача и шире публике која је током времена присуствовала дотичним приредбама.

Закључци. Деловање Српске певачке дружине, као, уосталом, већине хора на територији Аустроугарске у раздобљу 1867–1919. било је усмерено ка очувању националног и културно-духовног идентитета, у условима све мање пермисивног приступа тадашњих власти према националним мањинама. Консултована грађа сведочи да су организоване приредбе (називане беседама, селима или забавама) имале разноврстан програм, који није циљао једино прикупљање одређеног прихода, већ је имао прилично

¹⁰ Сличан световни / родољубиви репертоар изводила су и певачка друштва широм Војводине, али и у Србији. (уп. Мишков, 2011; Томић, 2018).

¹¹ Вреди на овом месту напоменути и мање познату чињеницу да је Савез српских певачких друштава организовао о Духовима 1914. године своју прву славу у Сомбору, на којој је своје учешће најавила и Српска певачка дружина, као члан Савеза. Међутим, под још увек неразјашњеним околностима (највероватније финансијским), СПД је у задњем тренутку отказало своје учешће, што се догодило и са Српским православним певачким друштвом из Темишвар Ференцвароша (то јест „Зоре“ из Мехале). Са овдашњих простора, на слави, уједно и на хорском такмичењу („утакамици“) учествовало је само Српско црквено певачко друштво из Великог Семиклуша (такође члан Савеза) са скромнијим мешовитим саставом од 20 певача, под руководством Мише Јанковића, где је извело *VIII руковет* од Ст. Ст. Мокрањаца (Браник: 1914). Свечаности у Сомбору трајале су три дана, од навечерја па све до другог дана Духова, 24–26. маја/6–8. јуна 1914, дакле само три седмице пре Сарајевског атентата, догађаја који ће трајно променити геополитичке токове и прилике у целом свету!

изражен национални карактер, мада није био нимало ограничен на публику српске народности. Такав, нимало агресиван или шовинистички приступ допринео да је СПД опстане и у новонасталим околностима након Првога светскога рата.

Литература

- Илић, 1978: С. Илић, *Српски хорови у Банату – Прилог о хорској делатности Срба у Темишвару и Банату (1868–1944)*, Букурешт: Издавачко предузеће Критерион
- Мишков, 2011: М. Р. Мишков, *Српска певачка друштва и други уметнички извођачи на простору Баната (период до Првог светског рата)*, Књига прва, Зрењанин: Арт-Пројект
- Попов, 2014: Д. Попов, Хорско појање при Српској саборној цркви у Темишвару (1836–1844), у: *Темишварски зборник 7*. Нови Сад: Матица српска, 87–102.
- Попов, 2017: Д. Попов, *Мешовити хор Православне српске саборне цркве у Темишвару 1997–2017*, Темишвар: Савез Срба у Румунији
- Попов, 2022: Д. Попов, Хорско певање као начин очувања културно-националног идентитета Срба са данашње територије Румуније (2). (Студија случаја: српски сеоски хорови 1836–2020), у *Исходишта 8*. Темишвар – Ниш: Савез Срба у Румунији – Центар за научна истраживања и културу Срба у Румунији · Филозофски факултет Универзитета у Нишу · Филолошки, историјски и теолошки факултет Западног универзитета у Темишвару, 223–233.
- Попов – Марков, 2022: Д. Попов, З. Марков, *185 година хорског певања Срба у Темишвару (1836–2021)* (тројезично издање), Темишвар: Савез Срба у Румунији
- Томић, 2018: Д. Томић, *Албум 100 српских родољубивих песама*, Нови Сад: Сајнос · Музеј Војводине
- Устав Српске певачке дружине темишварске*, 1869. Темишвар: Тиском Браће Мађара

Извори

Архив Православне српске црквене општине у Темишвару (Фабрици) (АПСЦОТФ), Фонд Музикалије (СПД)

Штампа

- ***, Вести из живота певачких друштава, *Гусле. Званично гласило Савеза српских певачких друштава*, II, 2/1912. Сомбор, 23.
- ***, Вести из живота певачких друштава, *Гусле. Званично гласило Савеза српских певачких друштава*, III, 8/1913. Сомбор, 117–118.

- ***, Вести из живота певачких друштава, *Гусле. Званично гласило Савеза српских певачких друштава*, IV, 2/1914. Сомбор, 26.
- ***, Прославе српске темишварске певачке задруге, *Браник. Орган Српске народне слободоумне странке*, XI, 59/25.05–06.06.1895. Нови Сад, 1–2.
- ***, Свепевачки српски слет у Сомбору, *Браник. Орган Српске народне слободоумне странке*, XXX, 105/30.05–12.06.1914. Нови Сад, 2.

Dejan D. Popov

THE PERFORMANCES OF THE SERBIAN SINGING SOCIETY FROM TIMIȘOARA IN THE PERIOD 1867–1919

The Serbian Singing Society from Timișoara is one of the most representative choral ensembles of the Serbian ethnic community living on the present territory of Romania. Founded in 1867, the Society was active until 1947, when its activity was abruptly forbidden by the state authorities. The events organized by the Society between 1867-1919 were not only plain happenings, but also social gatherings, which provide a good opportunity to review the musical, artistic, but also the social and national trends of that period.

Keywords: choral singing, Serbian Singing Society, Timișoara, performances, Serbs in Romania